

Mannlífið og menningarbaráttan er yrkisefni Þorsteins, og náðarmeðölin eru ekki sakramenti og postillulestur, föstur og bænahald, auðmýkt og undirgefni, heldur mannskapur, frelsi, réttlæti og sannleikur. Að hinu gjörir hann gaman. Mannskapurinn fyrst, og þess vegna leggur hann svo ríkt á, að fá breytt dómgildi „Lýðsiðfræðinnar.“

Sem jafnréttismaður ræðst hann á stéttamuninn, kyrkjuagann, þurfagjafir, fátækralög, en í nafni frelsis og sannleika, á fláður, siðgæði og trú bygð á þrælsótt, falsspár, sjónhverfingar og heimsku. „Lýðsiðfræðin“ segir, „betri er þrælsótti en enginn ótti“, Þorsteinn segir, „sannleikann fyrir sannleikans skuld.“

Allflest af þessu beitir hann háði, enda hæðir hann allra manna best. Háðið er arfur vor Íslendinga frá feðrunum, og það nær sinni fullkomnun hjá Þorsteini, sinni engilmynd og guðadýrð. Sem dæmi úr „Steindepilsljóðum“:

„Eg sá stórskáldið lesa sín ljóð—
eins og ljómandi hani það stóð.
Það var hljóð, það var hljóð,
og það hvarf eins og hljóð,
og þau hrifu ekki in ágætu ljóð.“

Eða þá stéttamuninn í „Vestmenn“, „Ljónið gamla“ og „Jörundur.“

„Eg hæði ekki drottinn þitt veglega verk,
en vel gat það orðið til meins,
að valdsmanng og böðul og kotung og klerk
og kónginn þú skapaðir eins;
því ef að úr buxunum fógetinn fer
og frakkanum svolitla stund,
þá má ekki greina hver maðurinn er.—
Ó, mikið er skraddarans pund!“

Tómleika kongatilbeiðslunnar hefir enginn lýst jafn snildarlega.

„Svo lagði hann þar af sér sinn kónglega kjól,
og kvenfólkið sá inn um gat,
að öðling var horfinn en eftir á slól
þar óbreyttur Jörundur sat.“

Þá fær þrælsóttinn sitt, og eru það helst Nesjamenn, sem